

HANDLINGSPROGRAM FÖR 2011 TILL 2015

Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDU, är en självständig organisation som verkar för döva och hörselskadade barn och ungdomar. SDU är en politiskt och religiöst obunden barn- och ungdomsorganisation. Vi jobbar för att vi som är döva och hörselskadade barn och ungdomar ska få samma möjligheter som alla andra ute i samhället. Det krävs därför ett intressepolitiskt arbete som innebär att vi bevakar frågor som direkt eller indirekt påverkar medlemmarnas situation. Rätten till teckenspråk i alla sammanhang är många gånger vårt nyckelord i vårt intressepolitiska arbete. Döva och hörselskadade barn och ungdomars möjligheter till skola, fritid, kultur och jobb ska inte begränsas på grund av att vi behöver teckenspråk i vår kommunikation. Just diskriminering och okunskap är ofta orsaken till att döva och hörselskadade utestängs från olika valmöjligheter. Många av utmaningarna som vi möter kräver samarbete och förståelse över språk- och kulturgränser.

Teckenspråk och tillgänglighet är för oss oskiljaktiga då den optimala tillgängligheten för oss uppnås genom teckenspråk, därmed genomsyrar teckenspråk och tillgänglighet alla våra frågor. Genom att satsa på optimal tillgänglighet kan vi som är döva och hörselskadade delta i samhället och få information på våra villkor.

I vårt arbete använder vi oss av Barnkonventionen, FN-konventionen, FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Språklagen (2009:600) och Översyn av Teckenspråkets ställning (SOU 2006:54). Där finns många konkreta delar som lyfter barnen och ungdomarnas rättigheter, teckenspråket som ett minoritetsspråk och dess betydelse.

Vi har den bestämda ambitionen att, från 2011 till och med 2015, genom dessa tydliga målsättningar också uppfylla dem innan periodens slut. Självklart ska det göras i samverkan med våra lokala ungdomsorganisationer och andra samarbetsorganisationer, som kan följa vilka resultat vårt arbete ger. Vi kommer också att utöver dessa målsättningar också arrangera eller delta i events som vi bedömer som lämpliga för ett effektivisera vårt arbete. Exempel på sådana events är att delta i Almedalen på Gotland varje år för att uppmärksamma våra frågor.

Vi tror övertygat på att genom att uppfylla dessa mål kan vi nå en bra bit på väg till ett samhälle där vi som är döva och hörselskadade har likvärdiga livsvillkor som alla andra barn och ungdomar.

ARBETSMARKNAD 4

Du fick säkerligen frågan vad du skulle bli när du blir stor och har dina drömmar om din framtid. Att ha ett arbete, tjäna sitt uppehälle och kunna försörja sig själv eller sin familj har en stor betydelse för människans livskvalitet. Arbetslösheten är högre bland döva och hörselskadade jämfört med den svenska befolkningen i övrigt, vilket måste förändras. Din hörselnedsättning eller ditt behov av teckenspråk ska inte försvaga dina chanser på arbetsmarknaden.

INTERNATIONELLT 4

Runt om i världen förtrycks teckenspråket och döva och hörselskadade barn och ungdomars rätt att få utveckla ett fullvärdigt språk i sitt vardagliga liv. En förutsättning är lobbying och samverkan med DNUR (Dövas Nordiska Ungdomsråd), EUDY (European Union of Deaf Youth) och WFDYS (World Federation of the Deaf Youth Section).

KULTUR & FRITID 5

Det är en mänsklig rättighet att kommunicera på sitt eget språk, men idag har vi som är teckenspråkiga döva och hörselskadade barn och ungdomar små möjligheter att utnyttja den rätten när det gäller medieutbud, kultur och fritid. Överallt finns det kultur- och fritidsaktiviteter som bygger på ljud och tal som utestänger oss.

MEDLEMMAR OCH UNGDOMSKLUBBAR 5

För att skapa bättre villkor för oss döva och hörselskadade barn och ungdomar i Sverige är det nödvändigt med såväl lokal och regional som nationellt engagemang. De lokala och regionala ungdomsorganisationernas uppgift är bland annat att bevaka lokala och regionala barn- och ungdomsfrågor och tillgodogöra våra fritidsbehov.

SOCIALA FRÅGOR 6

Vi som är döva och hörselskadade barn och ungdomar är en utsatt grupp i samhället om man ser till bristen på kommunikation inom familjen och ute i samhället. Det innebär att flertalet av oss upplever utanförskap i samhället med psykisk ohälsa som följd.

TECKENSPRÅK 6

Teckenspråket är grunden till dövas gemenskap, självkänsla och kulturella identitet. En teckenspråkig miljö är därför en nödvändighet för oss döva barn och ungdomar, där vi genom teckenspråket får möjlighet till en förstärkt identitet- och språkutveckling. För hörselskadade barn och ungdomar med svenska som första språk har teckenspråket stor betydelse eftersom det ger dem möjligheten att välja det språk och kommunikationssätt som passar dem bäst i olika situationer och sammanhang genom livet. Det är viktigt att samhället kan erbjuda stöd och service som anpassas till våra behov av teckenspråk, men också att vår familj och släkt får möjlighet att lära sig teckenspråk för fullständig kommunikation.

TOLK 7

Tillgänglighet för oss förutsätter teckenspråk och teckenspråkstolkar i möte med en omgivning som inte behärskar teckenspråk. Vilken tolktillgång och tolkkvalitet vi får beror på var vi bor, vilket är orättvist. Därför menar vi att teckenspråkstolkar ska vara en laglig rättighet, oavsett var du bor och i vilket sammanhang du behöver tolk.

UTBILDNING 8

Vi ska ha rätt att välja den skolform vi vill ha och välja den kommunikation vi behöver. Det förutsätter en teckenspråkig skolmiljö där barnen och ungdomarna själva kan få avgöra om vi vill använda teckenspråk eller talad svenska med stöd av tekniska hjälpmedel i undervisningen. Det är därför viktigt att alla skolformer står rustade för de olika behov och förutsättningar döva och hörselskadade elever har. Tvåspråkighet ger oss den trygghet vi behöver i vår kommunikation, både idag och framöver.

ARBETSMARKNAD

Sveriges Dövas Ungdomsförbund ska främja för en god arbetsmarknad för döva och hörselskadade medlemmar, genom att:

- Bevaka arbetsmarknaden för döva och hörselskadade, då de inte ska ha högre arbetslöshet jämfört med hörande.
- Döva och hörselskadade i behov av teckenspråkstolkar ska få tillgång till sådana i arbetslivet, både för sina sedvanliga arbetsuppgifter och i fortbildning.
- Arbeta för att döva och hörselskadade inte ska behöva registrera sig som personer med nedsatt arbetsförmåga för att få tillgång till teckenspråkstolkar eller arbetstekniska hjälpmedel på arbetsplatsen.

INTERNATIONELLT

Sveriges Dövas Ungdomsförbund ska arbeta internationellt för att främja en god livskvalitet för döva och hörselskadade runt om i världen, genom att:

- Lobba för att EUDY och WFDYS skriver in ett konkret arbete med FN-konventionen i deras respektive verksamhetsplaner.
- Arbeta för att få in en svensk eller nordisk representant i WFDYS:s styrelse.
- Arbeta för att få in en svensk eller nordisk representant i EUDY:s styrelse.
- Förbundet ska ha minst en EVS-funktionär från Europa på en period om 6 till 12 månader.
- Arrangera minst ett nordiskt seminarium.
- Arbeta för att de nordiska lägren bevaras och genomförs.
- Skicka representationer till sammanträden som anordnas av DNUR, EUDY och WFDYS.

KULTUR & FRITID

Sveriges Dövas Ungdomsförbund strävar för att:

- det ska finnas teckenspråkig fritidsverksamhet i ungdomsklubbarnas eller skolans regi.
- alla svenska biofilmer skall textas.
- arrangera seminarier med aktuella och meningsfulla teman för eleverna vid RGD/RGH.
- ungdomar ska få tillgång till en mötesplats eller ett forum i anslutning till Deaf Arts Now.
- uppmuntra lokala ungdomsorganisationer att skapa kulturgrupper och skapa samverkan med lokala kulturskolor.
- erbjuda mötesplats och uppvisning av kultur i samband med Dövas Dag.
- erbjuda och arrangera lägerverksamhet med inriktade kulturteman.

MEDLEMMAR & UNGDOMSKLUBBAR

Sveriges Dövas Ungdomsförbund ska främja och stödja ungdomsklubbarnas verksamhet genom att:

- Stadskampen ska genomföras i ungdomsklubbarnas regi och med ekonomiskt stöd av SDU en gång/år.
- Förbundet ska uppnå och hålla ett medlemsantal på 1250 medlemmar.
- Förbundet ska stödja ungdomsklubbarna i deras arbete att erhålla (eller behålla) personella resurser i deras verksamhet.
- Öppna minst en ungdomsklubb till och ha minst 6 verksamma ungdomsklubbar.
- Ungdomsklubbkonferens ska genomföras årligen.

SOCIALA FRÅGOR

Sveriges Dövas Ungdomsförbund strävar för att;

- alla elevvårdsteam som har teckenspråkiga barn och ungdomar som målgrupp ska kunna teckenspråk.
- alla elevvårdsteam som har teckenspråkiga barn och ungdomar som målgrupp ska ha en kompetens inom det område de är verksamma inom.
- söka medel för och genomföra ett projekt med syftet att bryta isolering och främja social hälsa där målsättningen bl a är att det ska finnas teckenspråkig kontaktperson hos BRIS.
- förbundet ska göra informationssatsningar för att sprida information om teckenspråk och tvåspråkighet till lämpliga målgrupper och berörda verksamheter.

TECKENSPRÅK

Sveriges Dövas Ungdomsförbund strävar efter att utveckla och säkerställa teckenspråkets ställning genom att:

- informera föräldrar och anhöriga om barns rätt till teckenspråk i samverkan med andra organisationer.
- informera om möjligheten och uppmuntra döva att läsa teckenspråk eller relaterande ämnen på universitetet.
- göra informationssatsningar för att sprida information om teckenspråk och tvåspråkighet till lämpliga målgrupper och berörda verksamheter.
- arbeta för att teckenspråklärodbildningen ska finnas på universitet och/eller högskolor och resultera i en teckenspråklärodbildningsexamen.
- Bevaka och arbeta för en förbättrad kvalitet på undervisningen i ämnet teckenspråk i grundskolan.
- ett språkpolitiskt program för teckenspråk i Sverige, vars syfte är att fungera som ett redskap för att förbättra teckenspråkets ställning, ska utformas i samverkan med SDR och eventuellt Språkrådet.

TOLK

Sveriges Dövas Ungdomsförbund strävar att våra medlemmar ska ha rätt till tolk, få en god tolkservice och tolkkvalitet genom att:

- alla riksdagspartier ska verka för att teckenspråkstolkning ska vara en laglig rättighet för tolkservicens målgrupper.
- tolkservicen ska vara nationell med central samordning och ha staten som huvudman.
- tolkbristen ska minskas.
- det tillförs mer medel till tolkservicen inkl RTT.
- alla ska ha valfriheten att kunna välja tolk/tolkbolag.
- alla ska ha rätt till tolk till utbildning på arbetsplatsen, inget tak i form av antal timmar eller fastställt belopp ska förekomma.
- målgruppen för tolktjänsten ska utvidgas till att även inkludera hörande, då hörande (t ex anhöriga, anställda m.m.) ofta själva är i behov av tolk.
- tolkutbildningen i Sverige ska ha en kvalitetssäkring.
- tolkutbildningen ska inkludera s k sociala teckenspråkstimmar där eleverna får ett antal timmar i sin utbildning avsatta för att umgås med döva då förståelsen för personliga variationer av språket samt dövkultur ökar.
- studenter i tolkutbildningen ska genomgå en "halvtidstest" om språklig och personlig lämplighet, de som inte uppfyller kraven ska inte slutföra utbildningen.
- antalet auktoriserade tolkar ska öka.
- tolksamordnarna ska följa upp, observera och utveckla tolkarna bland annat genom att brukarna får lämna synpunkter på tolkade uppdrag.
- tolksamordningen ska vara tillgänglig under helger.
- sprida kunskap i tolkanvändning för döva och hörselskadade.

UTBILDNING

Sveriges Dövas Ungdomsförbund ska arbeta för elevers inflytande i skolan och deras möjligheter till en likvärdig utbildning, genom att:

- elevråden ska ha inflytande på specialskolornas verksamhet.
- arrangera elevrådskurser i samverkan med SPSM, minst vartannat år.
- i samverkan med elevrådets kontaktpersoner arrangera tillfällen för diskussioner och informationsutbyte, minst vartannat år.
- ha en regelbunden kontakt med elevråden inom SPSM.
- ha en samverkan med elevråden inom SPSM, bl a genom inbjudan och deltagande vid SDU:s förbundsstämma.
- ha en regelbunden kontakt med elevråden inom RGD.
- ha en samverkan med elevråden inom RGD, bl a genom inbjudan och deltagande vid SDU:s förbundsstämma.
- antalet förskolor som tar emot döva och hörselskadade förskolebarn och erbjuder teckenspråk ska behållas eller ökas.
- Alla döva och hörselskadade barn ska få likvärdiga förutsättningar att lära sig teckenspråk.
- personalen inom förskolor med döva och hörselskadade förskolebarn som målgrupp ska vara fullt teckenspråkiga.
- CODA-barn på förskolor ska erbjudas teckenspråk som modersmål.
- alla lärare och övrig personal ska kunna teckenspråk inom specialskolan.
- alla lärare ska ha lärar- och ämneskompetens.
- arbeta för en nationell samordning för skolor med målgruppen döva och hörselskadade.
- arbeta för att bygga upp ett nationellt nätverk med kommunala skolor där döva och hörselskadade elever går, gruppvis eller individuellt.
- följa utvecklingen av SPSM:s verksamhet och specialskolornas undervisning genom att representera SDU vid SPSM:s möten.
- följa upp och bevaka elevernas måluppfyllelse inom SPSM:s skolor.
- alla lärare och övrig personal ska kunna teckenspråk inom RGD.
- alla lärare ska ha lärar- och ämneskompetens.
- anordna seminarium med RGD/H om den framtida gymnasieskolan.

- följa utvecklingen av RGD:s verksamhet och undervisning genom att representera SDU vid RGD:s möten.
- arbeta för att teckenspråk klassificeras som modernt språk och berättigar till meritpoäng på gymnasiet för hörande.
- uppmuntra döva och hörselskadade medlemmar att läsa högre studier, såsom teckenspråk, svenska som andra språk för döva och andra ämnen som bedöms vara näraliggande till teckenspråk.
- Timtaket för TUFF ska höjas, alternativt tas bort så att TUFF erbjuds efter föräldrarnas behov.
- Hörselskadade och döva (ej teckenspråkiga) föräldrar till hörselskadade och döva barn får delta i TUFF.